

Павлів У.С.

Національний колорит англійської мови

Павлів Уляна Степанівна, аспірант кафедри англійської філології
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Анотація. У статті висвітлюється багатство англійської мови. Зокрема, пояснюється, що таке колоритність мови. Досліджується процес збагачення англійської мови на певному її рівні. Характеризується вплив запозичень та певних способів словотвору на розвиток мови. Доводиться, що саме це впливає на колоритність англійської мови.

Ключові слова: колоритність, багатство, запозичення, словотвір, інновації

Вступ. Кожна країна, кожна нація та народ має свої звичаї, традицію, мову та літературу. Як звичаї так і традиції, як мова так і література надають певного тону, певного забарвлення та образу тій людині, яка проживає у тій чи іншій країні.

Зокрема, говорячи про Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Англію та її громадян – англійців, можна із впевненістю сказати, що це різнобарвна та колоритна нація. Тобто, це народ, мова та література якого – колоритна.

Але поставимо собі питання, що таке колорит? Колорит – це система співвідношення кольорів, що утворює певну єдність і є естетичним проявом барвистого різноманіття дійсності. Колорит один із найважливіших засобів емоційної виразності, істотний компонент художнього образу твору.

Поєднання кольорів у колориті відбувається за принципом підпорядкованості, вони знаходяться у тісній взаємодії та співпраці. Характер колориту пов'язується зі змістом та загальним задумом композиції, стилем. Розрізняють головні кольори та другорядні. Перші визначають загальний колористичний настрій композиції. Другорядними досягається ефект кольорового багатства та підкреслюється роль головних кольорів. При створенні художнього образу кольорове вирішення повинно враховувати співвідношення частин малюнку, їх ритмічне розташування [6].

Мета роботи – довести, що колоритність мови набуває певного свого рівня саме завдяки суспільству, який нею розмовляє.

Матеріалом дослідження слугує лексичний потенціал англійської мови.

Багатство мови свідчить про рівень розвитку суспільства. З розвитком знань про світ мова невинно зростає. Її лексичний склад не залишається в одному стійкому вигляді, а постійно змінюється. Необхідно наголосити на тому, що зміни є дуже швидкими. І тому лексичний стан будь-якої мови потребує постійного дослідження – дослідження на певному синхронному зрізі та в діахронії. саме тому лінгвістичні та соціолінгвістичні питання, пов'язані з розвитком, збагаченням словникового складу, завжди були в центрі уваги мовознавців. Збагачення англійської мови здебільшого відбувається за рахунок запозичень із інших країн світу та словотворчих методів.

Англійська мова, як і інші мови, не могла не відрегувати на зміни в суспільному житті носіїв. Оскільки поповнення словникового складу англійської мови здійснювалося, головню, шляхом використання власних мовних ресурсів, виникла й доконечна потреба збагачення цих ресурсів і механізмів.

Якщо в 90-ті роки ХХ сторіччя серед головних «постачальників» інновацій були політика, мас-медіа та Інтернет, то на початку нового сторіччя інноваційні мовні процеси на лексико-семантичному рівні найактивніше відбувалися в тих сферах, що перебувають під впливом таких мікросоціальних чинників, як інформаційна революція, економічні перетворення, міжнародний тероризм і боротьба з ним, проблеми охорони навколишнього середовища, дискримінації в суспільстві.

Важливим серед процесів збагачення словникового складу є поняття «неологізм» (інновація). Неологізмами вважають слова та вислови, що з'явилися в мові на данному етапі її розвитку; а також це слова та словосполучення, які носії літературної мови окремого національного варіанта сприймають як нові.

Неологізми поділяються на: лексичні (нові слова); фразеологічні (нові стійкі словосполучення); семантичні (нові лексико-семантичні варіанти слів або нові варіанти стійких словосполучень). На думку багатьох вчених кількість інновацій на лексичному рівні не піддається точним підрахункам, оскільки неологізми виникають не в мові взагалі як у системі соціально-закріплених знаків, здатних об'єктивно існувати, а реалізації цієї системи – у мовленні конкретних носіїв. До того ж не всі вони закріплюються в мові.

Неологізми виникають, як правило, у мові певного соціуму в певній соціальній, професійній групі і тим самим у багатьох випадках вважаються „нестандартними”, тобто такими, „що ще не прийняті в стандартну мову”. Неологізми закріплюються в мові в тих сферах життя людини, які розвиваються найбільш активно. У зв'язку з тим необхідно виділити основні соціальні чинники, що впливають на розвиток словникового складу мов на початку ХХІ століття. Виділимо такі соціальні чинники впливу: глобалізація економічного життя та радикальні економічні зміни в країнах світу; конфронтація західних і східних ідеологій, загострення проблеми боротьби зі злочинністю; інформаційна революція (розроблення й упровадження новітніх інформаційних технологій); бурхливий розвиток біологічних наук (генетики, біотехнології, геноміки); соціальні явища та рухи в сучасному суспільстві (мультикультуралізм, фемінізм, соціальна диференціація, сексуальна революція, екологічна свідомість тощо); зміни у сфері повсякденного життя сучасної людини [1].

В останні десятиліття подальший розвиток знаходить тенденція до зниження питомої ваги запозичень серед неологізмів (приблизно 2,6%), що свідчить про достатні внутрішні ресурси англійської мови, необхідні для адекватного відображення змін в реальності. Разом з тим на сучасному етапі англійська мова про-

довжує відчувати певний вплив інших мов на лексико-семантичному рівні. Має місце "переорієнтація" щодо джерел запозичень. На перше місце все більше виходять азійські мови, особливо японська, причому запозичуються не лише екзотизми, а одиниці, необхідні для внутрішніх потреб носіїв англійської мови. Кінець 80-х - початок 90-х років можна вважати періодом "російського впливу" на словниковий склад англійської мови у зв'язку з тими політичними і економічними змінами, що мали місце в колишнім Радянським Союзі. Відомі події не тільки спричинили запозичення та входження "нових термінів" (*glasnost, perestroika*), але й створили мотивацію, стимул до інтеграції слів, які проникли в англійську мову раніше, проте мали, фактично, статус не запозичень, а іноземних слів, функціонуючи лише в "радянським контексті". Інші мови продовжують бути для англійської мови джерелами словотворчих елементів.

В останні десятиліття спостерігається певний перерозподіл сфер концентрації іншомовних надходжень: сфера економіки та бізнесу виходить на перший план (майже третина всіх запозичень), подалі зростає питома вага іншомовних слів у суспільно-політичній сфері [2].

Зазначимо, що в 60-70-ті роки майже 50% запозичень було пов'язано з культурою (найбільша кількість), з суспільно-політичною сферою та кулінарією, а в попередні десятиліття 60% запозичень розподілялися між суспільно-політичною сферою, кулінарією, військовою справою. Як і в попередні періоди розвитку англійської мови більшість запозичень викликається необхідністю позначення нових предметів та понять, заміни розчленованого найменування нерозчленованим. Решту складають запозичення, які поповнюють експресивні засоби англійської мови.

Наприклад, з'явилися нові запозичення з італійської мови. Вони співвідносяться, в основному, із їжею і кулінарією. Зокрема відзначений раніше популярний в західних країнах рух «за повільну їжу» (*slow food*) зародився в Італії і прийшов у західні країни разом із запозиченнями з італійської мови, що позначають їжу, гастрономічні страви.

Запозичення з іспанської мови, що далі надходять в англійську мову, також пов'язані, головним чином, із продуктами харчування, наприклад, назви салатів: *ceviche – a seafood salad which is prepared by cutting fresh pieces of fish and "cooking" them in marinade of lime and spices*.

Японське слово *sushi* стало елементом інтралінгвальним, в англійській мові воно входить до складу таких словосполучень, як *sushi bar*, його інтеграція сприяє і запозиченню з японської мови інших елементів його парадигми.

Приділимо також увагу такому словотворчому процесу, такому механізму збагачення мови, як словотворення. Отже, словотворення – це розділ науки, що вивчає структуру слів та способи їх творення.

Аналіз неологізмів англійської мови свідчить, що висока словотворча активність афіксації, за допомогою якої було побудовано більше 30% лексичних інновацій 80-х–90-х років, визначається не тільки участю давно існуючих словотворчих елементів, але й провідною роллю, яку відіграють у процесах утворення інновацій-

дериватів нові мовні одиниці, що виконують функцію словотворчих. Первинним матеріалом для "афіксалізації" можуть слугувати як повнозначні слова, так і їх частини (фрагменти). Компоненти перетворювалися у високочастотні, піддавалися процесу афіксалізації, набували семантичних та інших рис словотворчих елементів внаслідок словотворення за аналогією, за зразком конкретної лексичної одиниці, яка служить за модель, шляхом заміни в слові-моделі певного компонента. Саме таким чином в англійській мові сформувалися високопродуктивні афікси *-abuse, -friendly, -line, -person, -something, -speak, -ware, -watch*. У багатьох випадках зразком для аналогічного словотвору виступає "псевдоскладне" слово (на синхронному зрізі). Частина такого слова, яка виділяється внаслідок створення за його зразком цілої низки інновацій, вбирає в себе семантику всієї вихідної моделі. Елемент *-mail* "шантаж" було виділено зі слова *blackmail*, про що свідчать неологізми *greenmail, goldmail, breakmail, greymail* (вони означають різні види шантажу). Суфікс *-gate* в значенні "скандал, особливо політичний" виник внаслідок утворення великої кількості неологізмів за аналогією зі словом *Watergate*, яке стало символом політичного скандалу (*donorgate, Irangate, filegate, travelgate*). Слова *autocade, camelcade, motorcade, tractorcade* були створені на базі слова *cavalcade*, виходячи з припущення, що елемент *-cade* означає "процесія; низка", хоч фактично цей елемент є розвитком дієслівної флексії латинської мови; за зразком слова *alcoholic* у 80-90ті роки виникли численні новотворення для позначення людини, яка має велику пристрасть до чого-небудь: *chocoholic, milkaholic, phonaholic, spendaholic*.

Словоскладання є найбільш продуктивним способом словотвору. Значна частина нових складних слів являє собою сполучення двох іменників (модель N+N). Саме аналітизм англійської мови створює необхідні умови для стягнення лексем в єдині складні, але цільні номінеми. Активно відбувався процес утворення багатокомпонентних лексичних одиниць, "складних слів синтаксичного типу". Більша частина таких одиниць виникає на базі фразових означень, вони актуалізуються як прикметники (*brick-and-mortar, kiss-and-tell, not-for-profit, pay-per-view, right-to-roam*), однак в останній час зростає і кількість іменників, утворених таким чином: *fly-by-light, just-in-time, smoke-and-mirrors, video-on-demand* [7].

Велику роль у створенні неологізмів-складних слів відіграє аналогія, коли нова одиниця створюється не стільки за певною моделлю, скільки за зразком конкретного слова. У процесі аналогічного словотворення також має місце своєрідне моделювання, відбиття моделі зразка, його морфологічної структури шляхом часткового заповнення моделі новим лексичним матеріалом: *airlift - boatlift - babylift; baby-sitter - church-sitter - home-sitter; seaworthy - carworthy* [1, с. 18].

Подалі зростає кількість скорочень. Серед них слід особливо відзначити акроніми, які здобули широкого розповсюдження в останній час. Значення багатьох акронімів полягає в тому, що, незважаючи на свій аббревіатурний характер, вони стають базою для подальшого словотворення. Слово *yuppie (young upwardly mobile professional person)*, наприклад, стало не тільки одним з модних слів 80-90х років, символом молоді,

честолюбної ділової людини, але й перетворилося в справжній центр словотворчої парадигми з десятками її елементів: *yuppyish, yupie flu, yuppiegate, yuppeism, yuppiedom, yuppiefy, yuppiefication, techno yupie, yuppie-line, etc.*

Популярними в останній час стали утворення евфемістичного характеру, в яких абрєвіатура поєднується зі словом "word", *T-word, S-word, W-word*. Абрєвіатура в цих випадках є першою літерою слів, які вважаються словами-табу.

Нерідко спостерігаються і випадки перетворення в дієслова словосполучень і фраз, коли конверсія супроводжується еліптичними скороченнями та деякими іншими змінами, наприклад, *selling short - to short, dog and pony show - to dog and pony, to have a green thumb - to green thumb, to give a green light - to green light* [2]. У той же час має місце і зворотний процес - утворення іменників та прикметників від дієслівних словосполучень та зворотів, особливо в розмовних підсистемах: *give me = gimme, go for = gofer (gopher), I want to be = wannabe, I can do it = can-do*. Конверсія в значній мірі є семантичним засобом словотворення, оскільки важливою її рисою можна вважати зміну значення вихідного слова у зв'язку з його перенесенням в іншу лексико-граматичну категорію.

У світі техніки зародився такий елемент як *giga-*. Його почали вживати в загальній мові, він надає похідним значення «велика кількість; гігантський», до того ж ці значення часто гіперболічні (*gigaburger, gigabuck, gigastore, gigaworld*).

Зростання продуктивності суфікса *-dom* спостерігається з другої половини ХХ сторіччя. Як приклади новотворів останніх років із цим суфіксом можна навести такі американізми, як *anorakdom, corporatedom, hackerdom, supermodeldom*.

У процесі словотвору з аналогією часто можна спостерігати поділ лексичної одиниці-зразка на псевдоморфемі внаслідок так званої «народної етимології»-некоректної інтерпретації структури слова і його семантики, особливо якщо це слово прийшло з інших мов. Феномен «народної етимології» зумовлюють природним прагненням носіїв мов асоціювати семантику невідомого іншомовного слова зі знайомим їм поняттям, явищем, річчю.

Слово *hamburger*, наприклад, пов'язане з містом Гамбургом у Німеччині, однак носії англійської мови сприйняли його як дві частини: *ham* (спочатку гамбургери були з яловичиною) і *burger*, до того ж другу частину почали асоціювати з поняттям «булочка» у результаті дії механізму словотвору за аналогією і виникненням одиниць, що позначають різні бутерброди: *cheeseburger, fishburger, chickenburger, sausageburger* тощо.

Загальна тенденція розвитку словотвору простежується в напрямку більшої свободи при створенні інновацій, в розширенні поняття "нормативність" в умовах інтенсивної взаємодії національних варіантів англійської мови, (інтерваріантна міграція лексичного і словотворчого матеріалу) та взаємодії соціальних, функціонально-стилістичних підсистем в межах окремого національного варіанту (інтраваріантна міграція). Зростає кількість лексичних інновацій, в утворенні яких беруть участь кілька засобів, включається декілька номінаційних та дериваційних механізмів, що, з одного боку, свідчить про певну системність словотвору, а з іншого боку – про ускладнення номінаційного процесу, пов'язаного з ускладненням "картини світу", або з ускладненням наших знань та уявлень про навколишній світ.

Результати дослідження та висновки. В останні десятиліття колоритності англійської мови (зміні лексичного складу) приділяється доволі багато уваги як вітчизняними так і закордонними дослідниками (В.І. Заботкіна, Ю.А. Зацний, В.О. Чердиченко, J.L. Dillard) [4; 5; 8; 9]. Підвищена зацікавленість до інновацій обґрунтовується тим, що останнім часом в англійській мові з'явився великий прошарок нових слів та словосполучень, утворених під впливом різноманітних соціальних чинників. Усі ці новотвори потребують комплексного аналізу, нових досліджень основних джерел, способів та механізмів утворення.

Окреслені вище явища дають право наголошувати на такій характерній рисі мови як рухомість або динамічність. Динамічність говорить про зміни в мові, які в свою чергу, змінюючись, додають мові краси та багатства, тобто роблять її колоритною. Але цей факт вимагає постійного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атрушина Г.Б. Лексикология английского языка : [Учеб. пособие для студентов] / Атрушина Г.Б., Афанасьева О.В., Морозова Н.Н. – М. : Дрофа, 1999. – 288 с.
2. Вердиева З.Н. Семантические поля в современном наглийском языке / Вердиева З.Н. – М. : Высшая школа, 1986. – 120 с.
3. Єнікєєва С.М. Формування та функціонування нових словотворчих елементів англійської мови / Єнікєєва С.М. – Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 1999. – 176 с.
4. Заботкіна В.И. Новая лексика современного английского языка / Заботкіна В.И. – М. : Высшая школа, 1989. – 126 с.
5. Зацний Ю.А. Развитие словарного состава современной английской мовы в 80-ті – 90-ті роки ХХ століття / Зацний Ю.А. – К. : 1999. – 409.
6. Колорит // Словник української мови: у 11 т. – Київ: Наукова думка, 1970–1980. – Том 4, 1973. – Стор. 232
7. Семенец Е.О. Социальный контекст и языковое развитие. Территориальная и социальная дифференциация английского языка в развивающихся странах / Семенец Е.О. – К. : Высшая школа, 1985. – 174 с.
8. Чердиченко В.О. Інноваційна фразеологічна вербалізація в англійській мові (лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний параметри) / Чердиченко В.О. – Запоріжжя : Запорізький національний ун-т., 2005. – 220 с.
9. Dillard J.L. A History of American English / J.L. Dillard. – Harlow: Longman, 1992. – 257p.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Atrushina G.B. Lexicology of the English language: [Textbook] / Atrushina G.B., Afanasyev O.V., Morozova N.N. - M.: Drofa, 1999. - 288 p.
2. Verdiyeva Z.N. Semantic fields in modern English / Z.N. Verdiyeva - Moscow: Higher School, 1986. -120 p.
3. Yenikyeyeva S.M. The creation and operation of new formative elements of English / S.M. Yenikyeyeva. – Zaporizhzhya: Zaporizhzhya State University, 1999. - 176 p.
4. Zabotkina V.I. New vocabulary of modern English / Zabotkina V.I. - Moscow: Higher School, 1989. - 126 p.
5. Zatsnyy Yu.A. The development of the vocabulary of the English language are in the 80 - 90 years of the twentieth century / Yu.A. Zatsnyy - K., 1999. - 409.
6. The coloring // Ukrainian dictionary: 11 tons. - Kyiv: Naukova Dumka, 1970-1980. - Volume 4, 1973. - p. 232
7. Semenets E.O. Social context and language development. Territorial and social differentiation of English in developing countries / E.O. Semenets - K.: Vicshaya School, 1985. – 174 p.
8. Cherednychenko V.O. Innovative phraseological verbalization in the English language (Linguistic and Cognitive and sociolinguistic settings) / Cherednychenko V.O. – Zaporizhzhya: Zaporizhzhya National Univ., 2005. - 220 p.
9. Dillard J.L. A History of American English / J.L. Dillard. - Harlow: Longman, 1992. – 257p.

Pavliv U.S. National colourfulness of English

Abstract. The article highlights the wealth of the English language. Also the colourfulness of the language is explained. The process of enrichment of English is being researched at certain levels. The effect of borrowings and some ways of word formation on the language development is characterized. It is proved that these things have great influence on the colourfulness of English.

Keywords: *colourfulness, wealth, borrowings, word formation, innovations*

Павлив У.С. Национальный колорит английского языка

Аннотация. В статье освещается богатство английского языка . В частности , объясняется , что такое колоритность языка . Исследуется процесс обогащения английского языка на определенном ее уровне. Характеризуется влияние заимствований и определенных способов словообразования на развитие речи . Доказывается, что именно это влияет на колоритность английского языка .

Ключевые слова: *колоритность, богатство, заимствования, словообразование, инновации*